

творюється цикл партнерської взаємодії. Суб'єкти партнерської взаємодії характеризуються відповідними ціннісними установками;

- з позицій психології сутність партнерської взаємодії також визначається з різних позицій: як самомотивований процес налагодження контактів між людьми; як модель міжособистісних відносин; як гарант продуктивних взаємин і спосіб вирішення проблем; як показник рівня особистісного і професійного зростання людини; як важлива умова соціалізації особистості тощо.

Окреслено в моделі цільові орієнтири, засади, тенденції, закономірності, види і рівні партнерської взаємодії, умови та чинники, моделі, інноваційні форми, технології взаємодії державно-громадського та державно-приватного (публічно-приватного) партнерства у реалізації ДГУ закладами освіти на засадах суб'єктної партнерської взаємодії.

Ознаками партнерської взаємодії є процес різноманітних суб'єкт-суб'єктних взаємовигідних зв'язків, обміну досвідом, думками, ідеями, матеріальними і духовними носіями результатів діяльності, що повинен мати зворотній зв'язок, в якому проявляється здатність партнерів визначати конструктивно цілі спільної діяльності та досягати запланованих результатів.

Доведено, що партнерська взаємодія – це найвища форма взаємодії, модернізаційний механізм; це процес, на якому ґрунтуються як соціальне партнерство в освіті, так і державно-громадське управління закладами освіти на засадах партнерської взаємодії; це фундамент, на якому будується демократичне управління, яке потребує нового менеджменту.

Правове регулювання партнерської взаємодії в загальній середній освіті

*О. М. Топузов,
доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член НАПН України,
директор Інституту педагогіки НАПН України,
М. М. Малюга, науковий співробітник
відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту
педагогіки НАПН України*

Партнерська взаємодія та співпраця між суб'єктами у сфері ЗСО, як і багато інших видів важливих суспільних відносин, регулюється нормами права на підставі цивільно-правових договорів, спрямованих на встановлення, зміну та припинення цивільних прав і обов'язків (частина 1 статті 626 Цивільного кодексу України).

Процес партнерської взаємодії в ЗСО виникає, змінюється або припиняє дію на підставі укладання усного або письмового одностороннього чи–взаємного договору (частини 2, 3, 4 статті 626 Цивільного кодексу України) для задоволення інтересів суб'єктів шляхом врахування їх волевиявлення і набуття взаємних прав, юридичних обов'язків і двосторонніх зобов'язань.

Суспільні відносини між сторонами регулюються нормами права з різних галузей вітчизняної системи права (конституційного, цивільного, адміністративного,

сімейного, трудового, у сфері освіти тощо) із дотриманням принципів договірної регулювання суспільних відносин, зокрема принципу свободи в укладанні договору, виборі характеру і змісту договору відповідно до загальних засад цивільного законодавства (частина 1 статті 6 Цивільного кодексу України) та умов договору. На ці обставини мають зважати всі суб'єкти партнерської взаємодії у сфері освіти. Адже добровільна згода на виконання певних юридичних обов'язків (вчинення певних дій або свідому відмову від них) може спричинити юридичну відповідальність сторони в разі нехтування ними, і, як наслідок, порушення прав інших суб'єктів договору.

Фундаментальні права й обов'язки громадян України, які є суб'єктами партнерської взаємодії у сфері освіти, визначено в Конституції України. Це право на «вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей» (ст.23), «право на свободу об'єднання у громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів» (ст.36), «право на освіту» (ст.53) тощо. Основний Закон України передбачає також обов'язки людини, значущі для правового регулювання партнерської взаємодії, зокрема «обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості» (ст.23), необхідність «неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей» (ст.68).

Важливим нормативно-правовим актом, що регулює відносини суб'єктів партнерської взаємодії у сфері освіти, є Закон України «Про освіту» (2017 р.). У статті 2 цього Закону передбачено право суб'єкта освітньої діяльності «самостійно приймати: рішення з будь-яких питань у межах своєї автономії, визначеної цим Законом, спеціальними законами та/або установчими документами, зокрема з питань, не врегульованих законодавством».

У ст. 6 Закону України «Про освіту» розкрито засади державної політики у сфері освіти й принципи освітньої діяльності, значущі для становлення теорії і практики освітнього партнерства: «людиноцентризм, державно-громадське й державно-приватне партнерство, інтеграція з ринком праці, академічна свобода, фінансова, академічна, кадрова та організаційна автономія закладів освіти у межах, визначених законом, державно-громадське управління освітою, сприяння навчанню упродовж життя, інтеграція в міжнародний освітній та науковий простір, доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою тощо».

Ще одним правовим документом, важливим для правового регулювання освітнього партнерства в Україні, є Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України. Згідно з документом одним із напрямів забезпечення проведення докорінної системної реформи загальної середньої освіти, яка визначена метою Концепції, є «запровадження нового принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя й батьків». У документі також наголошено на необхідності «створення умов для

розширення державно-громадського партнерства на засадах співфінансування і спільного управління школами».

У Законі України «Про державно-приватне партнерство» подано визначення такого партнерства, яке розглядається як співробітництво між Україною, Автономною Республікою Крим як її невід'ємною нині тимчасово окупованою частиною, «територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства». Це визначення є важливим для розроблення терміносистеми освітнього партнерства, що формується шляхом інтеграції законодавчо-правового й наукового тезаурусу термінів їх визначень, фактичних і процедурних знань, прав, свобод і сфер відповідальності суб'єктів партнерської взаємодії, утворюють субстрат когнітивно-змістового конструкту їх спільно узгодженої діяльності й договірних відносин.

Зауважимо, що наведені вище нормативно-правові акти детермінують визначення кола правових умов, необхідних і достатніх не лише для укладання договору, визначених суб'єктами на їх розсуд, погоджені ними й обов'язкові, відповідно до актів цивільного законодавства для регулювання суспільних відносин суб'єктів партнерської взаємодії в сфері освіти й конкретизовані для забезпечення необхідного рівня правового регулювання цих відносин. Таким чином, у віддаленій часовій перспективі можна очікувати на розроблення й ухвалення Закону України «Про освітнє партнерство», який регулюватиме суспільні відносини, що постають у процесі освітнього партнерства, права й обов'язки його суб'єктів.

Список джерел:

1. Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія / О.М. Топузов. – Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. – 160 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-603-2-2021-160>

Концептуальна модель системи державно-громадського управління закладом загальної середньої освіти на засадах суб'єктної партнерської взаємодії

*Л. М. Калініна, доктор педагогічних наук,
професор, вчений секретар, головна наукова
співробітниця відділу економіки та управління загальною середньою освітою
Інституту педагогіки НАПН України,
Н. І. Лісова, доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною
середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України*